

Dr. Füssi Nagy Géza
1946-2008

Dr. Füssi Nagy Géza búcsúztatása

Kedves Géza Barátom!

Nehéz szívvel, megrendülten és riadtan állok hamvaidd előtt, amikor mindazok nevében búcsúzom Tőled, akik afrikánistaként szövetkeztek Veled egy nagyszerű vállalkozásra: az afrikai emberek és kultúráik megismerésére és megismertetésére Magyarországon.

Vannak jó emlékeim.

1969-ben Ecsedy Csaba, Te és én, mi hárman barátokként, válllvetve láttunk munkához. Csaba a Néprajzi Múzeumban, én az MTA Néprajzi Kutatóintézetében, és Te az egyetemen. Hármunk közül Te részesültél igazán módszeres afrikánisztikai képzésben, és ebből fakadtak gondjaid. Ilyen speciális szaktudással éveket tartott, amíg tartósan befogadó tanszékre leltél, és ráadásul kevés volt az esély arra, hogy eljuss Afrikába, hiába beszéltél egy afrikai nyelvet, a szuahélit jobban, mint bárki Magyarországon.

Az útkeresés éveiben publikációkkal bizonyítottad felkészültségedet, és kirándulást tettél más tere-numra is: részt vettél az említett akadémiai intézet nógrádi, varsányi kutatásában, amelynek eredményeként feldolgoztad a párválasztás szokásait az 1970-es években. Az Általános és Alkalmazott Tanszéken végül megállapodva az igazi feladatnak szentelhetted magad: hozzáfogtál az afrikánisztika oktatásának megalapozásához hazánkban. Afrikánisztikai jegyzetet, szuahéli nyelvkönyvet írtál, szuahéli-magyar, magyar-szuahéli szótárt állítottál össze és, persze, tanítottál. Ilyen előzmények után jutottál el 1986-ban először Afrikába, vendégtanár lehettél a Dar es Salaam-i Egyetemen, ahol elámultak rendkívüli nyelvtudásodon. Fél éves tartózkodásod elég volt ahhoz, hogy a helyi társadalom közismert alakja légy.

A féléves Magyar Tudományos Afrika Expedíció során sok egyebet tudtunk meg Rólád. Kiderült, hogy nagyszerű szakács vagy, és kifogyhatatlan energiáddal segítetted a nem mindig egyszerű tabori életet. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy számodra Afrika nem egyszerűen kutatási terep, amelynek népeit elvont összefüggések igazolása vagy elvetése céljából érdemes tanulmányozni, hanem olyan világ, amelynek tudósa vagy a szónak abban az értelmében, hogy mindent tudsz róla önmagáért. Önmagáért, mert megszeretted lakóit, mert ott-hon érzed magad benne. És mert szeretettel ismered, ezért meg is érted az afrikai embereket. Örömmel figyeltél fel a kulturális alkotóerő minden szikrájára, és aggodalommal szemlélted a behatoló euro-amerikai kultúra lealacsonyító hatását.

Ez az út csak megerősítette meggyőződésedet, hogy jó úton jársz. Vállalkoztál a Magyar Afrika Társaság megszer-

vezésére 1992-ben, majd Afrikánisztikai Oktatási Program indítására még ugyanabban az évben, amelyhez az egyetem hozzájárulását adta, minden mást Neked kellett előteremtened. Ezért igyekezted hallgatóid segítségével forrást találni egy afrikánisztikai folyóirat kiadásához 1998-ban, amely akkor egy évet élt. A nagy lendület korszaka volt számodra az az évtized, és ebben az időszakban gyűltek köréd tucatjával a tanítványok. Színes egyéniséged, sokirányú tehetséged sok embert vonzott, de családtagaidon kívül csak keveset engedtl Magadhoz igazán közel. Az volt az ember érzése, hogy személyiséged integritását félted a túlzott nyüzsgéstől. A tanítványokkal sem a nagy előadókban szerettél találkozni. Inkább szobádban, az asztal körül ülve, teázva adtad át tudásodat, vagy bevonva őket könyvtárrendezésbe, lexikon-cím-szótírásba, bensőséges személyes kapcsolatot teremtve velük. A Te tanításod nem állt meg az egyetem falainál – meghívtad tanítványaidat fiad bodroglői tanyájára, ahol szuahéli házat építhettek, és a megfáradt hallgatót kivételes esteken még nyáron sült mbuzi (kecske, szuahéli nyelven) is várta.

Ez az érzéletes tanítás jól illett a világról vallott felfogásodhoz. Fontosnak tartottad, hogy az ember a természettel összhangban éljen. Azt sugalltad, hogy igazi feladatunk a megőrzés, a természet, a kultúrák megőrzése, nem pedig a természet kiszigerelése, a mások kultúrájának, mint meghaladottnak eltiprása. Nem zárta ki ez a szemlélet az építkezést, mások számára jobb életlehetőségek megteremtését, de kizárta azok másokra erőszakolását. Szívesen segítetted ezért nyelvtudásoddal a Tanzánia Barátai Alapítvány mbului iskolaépítését.

Tehetséged sok más módon is megnyilatkozott. Sokat fordítottál, és olykor a magad örömére. Különösen kimagasló értékűek műfordításaid. Nem egy szuahéli költő és író műveit Te szólaltattad meg elsőként veretes magyar nyelven. Arra is gondod volt, hogy minél több emberrel oszd meg kincseidet: kiállításokon mutasd be a számodra kedves afrikai tárgyaidat. Haraka, haraka, hapana Baraka! (Szuahéli közmondás. Szó szerint: a sietségén nincs áldás, vagyis lassan jársz, tovább érsz!) – tanítottad nekünk. És ezzel az életelvel messze és sokakhoz eljutottál. Ám egyszer minden út véget ér. A Tiéd most szakadt meg, de neved fenntartják a magyarországi afrikánisztikát megalapozó műveid és tanítványaid.

Nyugodj békében!

Sárkány Mihály

Búcsú Géza bácsitól a hallgatótársak nevében

Géza bácsi mind formájában, mind tartalmában kerülte a hallgató kifejezést; inkább tanítványainak tekintett minket. Nem nézte növendékeit passzív jelenlevőknek, akik csak ülnek és hallgatnak; nem elvont bölcseségeken meditatáló embereket formált, hanem a tudományokat önállóan és sokoldalúan alkalmazó, cselekvő személyiségeket nevelt.

Nemzedékeket indított útnak, hiszen évente 250-nél is több növendéke volt; ellátta őket kellő útravalóval; nemcsak a tudományok józan szigorával, nemcsak szépségeivel, hanem erkölcsi értékeivel is.

Alkatából, beszédstílusából, meleg hangszínéből adódott, hogy feltétel nélküli jóindulattal tekintett tanítványaira, sőt a kívülálló érdeklődőket is szívélyesen fogadta. A tanszék mindig nyitva állt mindenki előtt.

Úgy beszélt növendékeivel, mintha ők is olyan nagy tudósok lennének, mint Ő maga.

Ebből a mesteri szerénységből és küldetés-tudatból eredt nevelő ereje. Személyében volt valami patriarchális tiszteletet kiváltó erő, amit nemcsak széles látókörével, lenyűgöző tárgyi tudásával érdemelt ki, hanem igaz emberi jóságával, azzal a humanizmussal, amely a sokoldalú tudósnak sajátja.

Sokakat gazdagított, hiszen évtizedeken keresztül szolgálta a tanítványok seregét, s általuk a magyar tudományt.

Kedveltük kellemes, sztoikus humorát, anekdotázó kedvét és azt, hogy a tudás számára gyakorlati tapasztalást is jelentett. Soha nem feledjük az általa kecskeünnepnek nevezett szertartást, amikor a kecske levágásától és az ételek elkészítésétől kezdve a rítusokon és egyéb hagyományos ismereteken át a résztvevők egy áldozati szertartás minden aspektusát megismerhették. Géza bácsi eltökélt életcélja volt Afrika megismertetése a lehető legtöbb emberrel, ezért nemcsak mi nevezhetjük magunkat tanítványainak, akik az egyetemi előadásokról ismertük őt.

Amikor Afrikában végezte kutatásait, sohasem arctalanul tette azt; magával vitte Európát és magyarságát. Mert ugyan kiváló ismerője és tudósa volt az afrikai kultúráknak, nyelveknek és népszokásoknak, de soha nem felejtette el, hogy mindenkinek a saját népe kultúráját kell megismernie először, és hogy minden nemzet csak a saját nyelvén lehet tudós.

Tudósként volt valami tömörség és komolyság logikájában, egész szellemiségében, de a finom költői játékokra, ragyogó fordítói stílusára írói művesség és tökéletes anyanyelvi tudás volt jellemző. Ez a szerencsés kettősség is kiemelte őt a csak racionálisan elmélkedő kutatók sorából.

Vonzották a távoli határok, gyönyörködött a természet szépségeiben, horatiusi derűvel tudta élvezni az élet örömeit. Szerette a nomád életmódot, mert szabadlelkű ember volt. Mivel mélyről átélte hazája életét és sorsát, szeretni tudta szegénységében is embertársait.

Géza bácsi!

Most átutaztál abba a másik világba, ahonnan már nem térhetsz vissza, de itt hagyta gazdag örökségedet, amelyet nem ragadhat el a halál. Köszönjük, hogy általad nemesebbek, hívebbek, különbek lettünk.

Hisszük, hogy az idő felszárítja arcunkról a gyász könnyeit, s odafentről is visszanézel ránk.

Géza bácsi, Isten veled, nyugodj békében, vagy ahogyan szeretted nyelveden, a szuahélien mondják: Pumzika kwa amani!

T. Horváth Attila

A nekrológok teljes szövege a www.afrikatanulmanyok.hu honlapon olvasható.